KETEBE

ISBN: 978-625-6698-60-4 (Tk) 978-625-6698-61-1 (1.c)
© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 1129 | **Sanat**

Yayın Yönetmeni
Furkan Çalışkan

Editör
Mahmut Sami Kanbaş

Yayıma Hazırlayan
Muhammet Karakaya

Son Okuma
Seçil Alten

Kapak
Harun Tan

Mizanpaj
Abdüsselam Ferşatoğlu

1. BASKI

Mart 2024
İstanbul

Ketebe Yayınları
Sertifika No: 49619
Maltepe Mahallesi Fetih
Caddesi No: 6 Dk: 2
Topkapı 34010 İstanbul
Tel: 212 612 29 30
e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt
Sertifika No: 47939
My Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Yılanlı Ayazma Sk.
No: 8/F Zeytinburnu / istanbul
Tel: 0212 674 85 28

Kapak Fotoğrafları: Lütfullah Özçay | **Kapak İstifi:** Mehmed Özçay

Eserin yeniden yayımlanması sürecinde imla tercihleri konusunda
Kubbealtı Lugatı dikkate alınmıştır.

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ye aittir.
İzinsiz yayımlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

MEDENİYET ÂLEMİNDE YAZI
ve
İSLÂM MEDENİYETİNDE

KALEM GÜZELİ

I

MAHMUD BEDREDDİN YAZIR

Neşre Hazırlayan
M. UĞUR DERMAN

KETEBE

İÇİNDEKİLER

ESER ve MÜELLİFİ HAKKINDA 7
İKİNCİ BASKIYA DÂİR... 17
MUKADDİME 19

BİRİNCİ KISIM (UMÛMÎ MÂLÛMAT)

A) YAZI 27

1. YAZI ÂLEMİNE TOPLU BİR BAKIŞ
   a) Yazı ve İnsan 27
   b) Yazının Rolleri 28
   c) Yazının Umûmî Vasıfları 29
   d) Yazı İlim ve Felsefesi 29
   e) Eşik Önü Târifler 31
   f) Yazının Menşei 35
   g) Yazıların Doğuş Sebepleri 36
2. KALB ve İRCÂ KĀNÛNU
   a) Kānûnun Târifi 40
   b) Kalb ve İrcâ Kānûnunun Tatbikli Îzâhı 41
   c) Yazı ve Hendese 43
   d) Yazı Husûsiyeti 44
   e) Fonetik Husûsiyet 45
   f) Yazma Husûsiyeti 48
   g) Lenguistik Husûsiyet 50
   h) Siyantifik Husûsiyet 54
   i) Artistik Husûsiyet 56
   j) Grafolojik Husûsiyet 58
   k) Estetik Husûsiyet 60
3. KISA BİR TÂRİHÇE
   a) Yazı Târihi 61
   b) Ölü ve Diri Yazılar 62
   c) Bugünkü Yazılar 63
4. ARAP YAZISI
   a) Arap Yazısının Menşei 86
   b) Arap Elifbâsı 87
   c) Arap Elifbâsının Fonetik Husûsiyeti 90
5. İSLÂM'DA YAZI
   a) Arap Yazısının İslâm'a İntikali 93
   b) Müslümanların Yazıya Hizmetleri 94
   c) Bir Yabancının Görüşü 95

6. YAZI HAKKINDA BİR ÂYET
a) Âyetin Îcâzı 96
b) Âyetin Yazı Bakımından Bir Îzâhı 97
c) Yazı Hakkında Şer'î Hükümler 100
7. İSLÂM YAZILARININ ÇEŞİTLERİ
a) Ma'kılî Yazı 102
b) Kûfî Yazı 107
c) Aklâm-ı Sitte (Altı Kalem) 114
d) Yedi Kalemin Târifleri 118
e) Diğer Mevzun Kalemler (Ölçülü Yazılar) 126
f) İslâm Yazılarının Umûmî Bir Yekûnu 126
g) Yazı Çeşitleri Hakkında Bâzı Açıklamalar 128
B) HAT SANATININ GÜZEL SANATLAR ARASINDA YERİ 139
1. ESTETİK NE DEMEKTİR?
a) Târifler ve Tetkikler 139
b) Bu Görüşlerin Hulâsa ve Tenkîdi 146
2. GÜZEL SANATLAR NELERDİR?
a) Târif ve Îzah 150
b) Hat Sanatı da Güzel Sanatlardandır 151
c) Hat Sanatı Nev'inde Tektir 152
d) Hat Sanatının Husûsi Fârikaları 154
e) Estetik Yazıların Mümeyyiz Fârikaları 161
f) Yazıların Sanat Bakımından Dereceleri 165
g) Yazıları Tetkik ve Kıymetlendirme Usûlleri 184
C) HATTATLIĞA ve HATTÂTA ÂİT BÂZI ŞARTLAR 189
1. HATTAT TÂBİRİ HAKKINDA BİR AÇIKLAMA
2. HATTATLIĞIN ŞARTLARI
a) İstîdat ve Kābiliyet Sâhibi Olmak 190
b) Meşk ve Tâlim Görmek 191
c) Haris Olmak 192
d) Doğru Anlayışlı Olmak 194
e) Kibirsiz ve Azimli Olmak 195
f) İyi ve Bol Malzeme Kullanmak 195
g) Çok Yazmak 196
h) Çok Yazı Mütâlaa Etmek 197
i) İcâzet (Diploma) Formalitesi 199
3. HATTATTA ARANILAN VASIFLAR

MEDENİYET ÂLEMİNDE YAZI
ve
İSLÂM MEDENİYETİNDE

KALEM GÜZELİ

II

MAHMUD BEDREDDİN YAZIR

Neşre Hazırlayan
M. UĞUR DERMAN

KETEBE

İÇİNDEKİLER

İKİNCİ KISIM (TEKNİK ÎZAHLAR)

A) YAZI LEVÂZIMI

1. Yazı Levâzımına Umûmî Bir Bakış

2. Kalem
   - a) Kalemin Zuhûru 214
   - b) Kalemin Târifi ve Îzâhı 214
   - c) Hattatlıkta Kullanılan Kalemler 216
   - d) Kalem Yontmak ve Kesmek 219

3. Kalemtıraş
   - a) Târif ve Îzâhı 223
   - b) Kalemtıraş Çeşitleri 223
   - c) Bileme ve Koruma 225

4. Makta

5. Hokka

6. Lîka

7. Mürekkep
   - a) Târif ve Îzâhı 232
   - b) Mürekkep Yapma Usûlleri 235
   - c) Renkli Mürekkep Yapma Usûlleri 237
   - d) Altın Ezme Usûlü 239

8. Kâğıt
   - a) Târif ve Târih 240
   - b) Hattatların Kâğıtlarda Aradıkları Vasıflar 241
   - c) Kâğıt Çeşitleri 242
   - d) Kâğıt Renkleri 244
   - e) Kâğıt Boyama Usûlleri 244
   - f) Ebrû Kâğıdı Yapma Usûlü 247
   - g) Kâğıt Âharlama Usûlleri 259
   - h) Kâğıtların Mührelenmesi 262
   - i) Kâğıt Kesme Usûlü 264
   - j) Kâğıt Yapıştırma Usûlü 265
   - k) Kâğıtların Muhâfazası 266

9. Makas 268
10. Altlık 269
11. Tebeşir, Çuha ve El Kürkü 269
12. Mıstar 270
13. Diğer Levâzım 272
B) TEKNİK TÂBİRLER, ISTILÂHLAR VE İŞÂRETLER 274
1. Yazı Bünyesi İle İlgili Tâbirler
a) Harflere Âit Teşrîhî Kelimeler 274
b) Teşrîhî Kelimeler Hakkında Bir Açıklama 276
c) Kalem Hareketine Âit Tâbirler 280
d) Harf Terkîbine Âit Istılâhlar 283
e) Yazı Tâliminde Kullanılan İşâretler 308
2. Yazmayla Alâkalı Bâzı Şartlar
a) Yazmaya Hazırlık 309
b) Yazının Mıstarı 311
c) Meşk ve Temeşşuk 313
d) Tâlim ve Târif 320
e) Karalama 322
f) Müsvedde 323
g) Tebyiz 325
3. Yazarken Gözetilecek Bâzı Esaslar
a) Kalem Tutma Usûlü 325
b) Kalemle Yazı Arasında Münâsebet 326
c) Yazanla Kalem Arasında Münâsebet 329
d) Kaleme Hâkimiyet 333
e) Kalem Hakkı 336
f) Kalem Cereyânı 339
g) Sanatta Meleke 344

MEDENİYET ÂLEMİNDE YAZI
ve
İSLÂM MEDENİYETİNDE

KALEM GÜZELİ

III IV

MAHMUD BEDREDDİN YAZIR

Neşre Hazırlayan
M. UĞUR DERMAN

KETEBE

İÇİNDEKİLER

ÜÇÜNCÜ KISIM (Amelî Îzahlar)

A. YAZMA ÇEŞİTLERİ

a) Tashihsiz Yazma 371

b) Tashihli Yazmak 374

c) Tashih Usûlleri 379

I. Kalın Yazıların Tashîhi 380
II. Kalıp Yazıların Tashîhi 383
III. Çizgi Yazıların Tashîhi 385
IV. Bir Kritik 387

d) Yazı Kopya Etmek 389

e) Yazı Taklit Etmek 390

B. MECÂZÎ YAZILARIN YAPILIŞI

a) Yazı Büyütme Usûlleri 393

b) Yazı İğneleme Usûlü 395

c) Silkme, Çizme ve Doldurma 398

C. YAZMANIN ARTİSTİK ÎZÂHI

ESTETİK BİR YAZININ DOĞUŞU 399

a) Yazının Tohumu 399

b) Terkip ve Tahlil Mebdeleri 400

c) Terkip Metotları 404

I. Sülüs Kalemi 404
II. Nesih Kalemi 406
III. Muhakkak Kalemi 408
IV. Reyhânî Kalemi 409
V. Tevkî' Kalemi 410
VI. Rıkā' Kalemi 411
VII. Ta'lîk Kalemi 414

d) Terkip Unsurları 418

e) İttisâl ve İnfisâl 420

f) Harflerin Târif ve Tâlimleri 424

g) İşaretlerin Târif ve Tâlimleri 440

h) İşaretler Hakkında Bâzı Artistik Tavsiyeler 447

i) Bâzı Misaller Üzerinde Kritikler 448

DÖRDÜNCÜ KISIM (Estetik Îzahlar)

A. YAZI GÜZELLİĞİ

1. YAZI GÜZELLİĞİ ÂLEMİNE UMÛMÎ BİR BAKIŞ

a) Yazı Güzelliğini Mütâlaa Yolu 457

b) Yazı Güzelliğini Mütâlaa Derecesi 458

c) Yazı Güzelliğinin Temelleri 460

2. TABİÎ RÜYET KARŞISINDA YAZI GÜZELLİĞİ

a) Yazı ile Göz Arasında Fıtrî Münâsebet 462

b) Yazı Güzelliğini Temâşâ Husûsiyeti 464

c) İçle ve Dış Münâsebeti 467

3. İLMÎ TEFAHHUS KARŞISINDA YAZI GÜZELLİĞİ

a) Yazıda Vahdet 475

b) Tenâzur ve Tenâsüp 481

c) Hat Sanatında Mefkûre 488

d) Estetik Yazıda Nizam ve Çeşitleri 495

e) Estetik Bir Terkipte Nazara Alınacak Bâzı Hususlar 505

f) Yazı Estetiğinin Bâzı Sanatlarla Münâsebeti 507

g) Yazı Estetiğinin Mevkî ve Mazmunla Münâsebeti 522

4. FELSEFÎ İSTİBSAR BAKIMINDAN YAZI GÜZELLİĞİ

a) Yazıda Âhenk 533

b) Âhenk Çeşitleri 539

c) Yazıda Âhengin Tahlîlî Îzâhı 543

Konu Dizini 583